

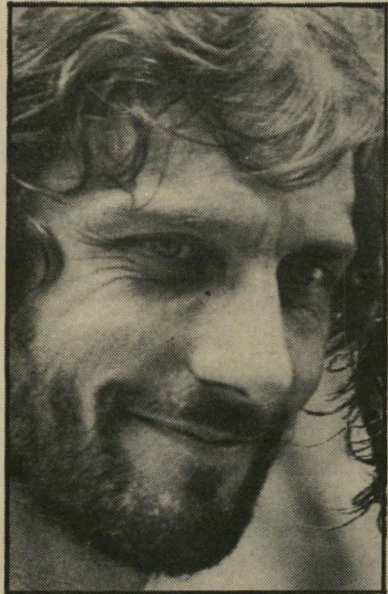
אנשים

הקולנוע המערבי בגר

הקולנוע צריך למצוא תרופה מהירה למחלותיו, לפני שיאבד קהל

הבימאי רולאנד ג'ופה (דמועות של שתיקה המיסיון) ערך מחווה נדירה לשבוע הסרט ההולנדי שנערך באוטרכט (העולם הזה 8.10). כשבא במיוחד מלוס-אנג'לס לעשר שעות בלבד, כדי לשאת הרצאה בנושא: "הקולנוע בן זמננו". האירוע כולו היה קולנועי ביותר: ג'ופה, נרגש ומתוה, אבל בעל שפה בהירה ודיבור מרתק, נשא הרצאה בת שעותיים בכנסיה עתיקה, מלאה מפה לפה בעיתונאים ובמפציצ-סרטים מכל רחבי אירופה, ובקהל של סטודנטים. (אוטרכט היא עיר אוניברסיטת מפורסמת).

אלומות של אור חדרו מבדל לחלונותיה הצרים של הכנסיה, מן העתיקות שבהולנד, ושיו למקום מראה של תפאורה של סרט, שהזכירה לו

במאי רולאנד ג'ופה הקולנוע בגר

מעט את התאורה של האזרח קיין. סרטו של אורסון ולס.

אהבה, ארץ, חלום. הבימאי, תגליתו של המפיק הבריטי הממולח דייוויד פאטום, שעבר לא מזמן לארצות-הברית, שם הוא מבין כמנהל-ההפקות של חברת קולומביה, תקף את הקולנוע העכשווי, הן האמריקאי והן המערבי אירופי. פעם, אמר, היה הקולנוע הגשמת חלומם של ההמונים. בכך היתה גדולתו. הקולנוע האמריקאי בשנותיו הטובות דיבר על הערכים הגדולים שבחיים: אהבה, ארץ, חלום של בניית חברה, התמודדות עם ערכים של טוב ורע. גדולתו היתה בכך שהעניק חוויה לציבור רחב ככל האפשר של אנשים שהיו שותפים למציאות ולחלום שצוירה לפנייהם על הבד.

היום נטשו הקולנוע האמריקאי והמערבי אירופי את הקהל שלהם. הם מצפצפים עליו, הנה, הקולנוע האמריקאי, בשל התמסחרות מוגזמות, עושה סרטים דילטאנטיים לקהל של בני עשר ומטה מבחינה שיווקית; ואילו הקולנוע הצרפתי הוא קולנוע אליטיסטי ליחיד-סגולה, המסוגלים להבין את שפתם המקושטת בסמלים של ציבור בימאים מובחר, המנהל דיאלוג עם עצמו בלבד, אשר לקולנוע הבריטי — הוא מת מזמן. הוא נדבק בנגע המעמדי שפשה בחברה הבריטית כולה, והבימאים מסתכלים על קהלם מגבוה ואינם מוכנים להתייחס בסרטיהם לחלומותיהם ולמאוויהם של הצופים שלהם.

אם לא יחזרו למטרותיהם המקוריות של יוצרי-הסרטים האמריקאיים הגדולים, אין סיכוי שמישהו יתפתה לצאת את ביתו ולנטוש את המסך הקטן. כי, טוען ג'ופה, שטות היא לומר שאין הבל מהותי בין סרט שנעשה בטלוויזיה לבין סרט שנעשה לקולנוע. ההבדל הוא בסוג החוויה המתקבלת מול המסך הקטן לעומת זו שמול המסך הגדול.

ג'ופה התגלה כמרצה מבריק, ואין ספק שהצביע על כמה מן המחלות שהקולנוע בן זמננו חייב למצוא להם את התרופה, לפני שיתחיל לאבד קהל. כלומר, לאבד דם. אם אכן פתחה הרצאתו אופנה חדשה בפסטיבלים — תבוא עליו הברכה.

פלאסידו דומינגו — סוער ומרהיב

בגילום דמותו שליאגו, ואילו קאטיב ריצ'ארד, גם אם אינה נראית עוד בתולה תמה ורכה, יש לה המראה הטהור, הן הקול הנקי וללא רבב, והן המבט הזך, הדרוש לתפקידה של דסדמונה.

המדקדקים בענייני תיאטרון ואופרה יכולים לפרוס רשימה ארוכה של טענות מוצדקות. אבל כמו שאומר זפירלי: מי שמחפש את האופרה על טהרתה, שיישב וישמע את התקליטים בבית. יש בזה משהו.

סיפור אהבה עם מוסיקה

אותלו (שחקן, תל-אביב, — איטליה) כל מי שמפחד ללכת לסרט הזה משום שהוא אינו אוהב ורד, או שמא אינו חסיד של סקספיר, שסייר חשש מליבו. הבימאי, פראנקו זפירלי, החליט במודע שהוא מעדיף להקריב נתחים שלמים משני אלה לסובת השטף הקולנועי. התוצאה היא סרט שיש בו אומנם הרבה מוסיקה — אפשר אפילו לומר שיקרו מוסיקה — אבל הוא ידבר גם אל קהל שהאופרה רחוקה ממנו. רק מי שאלרגי באמת לסוג זה של מוסיקה צריך להתנזר.

זפירלי, שהיה פעם תפאורן, לפני שהיה בימאי, הצליח בסרט הזה לשלב אתריים צילומיים אמיתיים עם תפאורות בנויות, וליצור סרט בעל מראה הומוגני, יפה עד להדהים, מקושט עד הפרט האחרון; סרט שבו הפילטרים ומישחקי-האור של הצלם אינן גוארנטרי משחקים תפקיד מרכזי כמעט כמו זה של פלאסידו דומינגו, המגלם את תפקיד המצביא הכושל חולה-הקניאה.

הסרט הוא בעיקרו הצגת-דאווה מרשימה, סיפור אהבה של ימי-הביניים, מלא עוז ומרץ, שבו הגיבורים במיקרה שרים. אבל המוסיקה באה רק להדגים לאוזניים את עוצמת ריגשותיהם, ולהשלים את הרושם שמתקבל מן התמונה. דומינגו הוא אותלו סוער ובעל קול מרהיב, הבאריטון הקובני חוסטינו דיאז מדהים באיפוק ובשליטה שיש לו במישחק קולנועי, שלא לדבר על קול בעל יופי נדיר המשמש אותו

פיראט מצחצח

לשונות

פיראטים (רבי-חן, תל-אביב, תוניס) — מוצר המחמדים החדש של רומן פולנסקי מצטיין בכל התכונות האופייניות לגאון הקאמרזי הזה: מרשים ולעיתים מסנוור מבחינה חזותית, סרקסטי בכל מה שנוגע למעלות ובמיוחד לפגמים של הטבע האנושי, ומרשה לעצמו לעשות כל מה שמנוגד לטבע הסרט שאותו הוא מביים.

למעשה, המדובר כאן בסרט פעולה מן הסוג שארול פלין עשה פעם (קפטן בלאד), ואם לא הוא, אז ברט לאנסקטר בעצירתו (ראה: הפיראט האדום). גיבור הסרט שודדים, שלצידו שוליה הלומד את מלאכתו במסירות, והשניים מוצאים את עצמם מעורבים בתוך אינטריגות הקשורות לעימות בין המעצמות דאז (ספרד ואנגליה), ולמאבק-כוח בין פלגים שונים על השליטה במושבות.

אלא שבמקום גיבור רומאנטי, מתאר אותו פולנסקי כצניקן חסר מצפון, כנבל הגאה בנבלותו, שהוא עדיין עדיף על האצילים המפורסמים. שהם רודפי-בצע שנישמתם שחורה יותר מעשרה שודדים. מאחר שהשחקן המגלם את התפקיד הראשי, וולטר מתאו, מתאים מאד לגילום אופיו של השודד, אבל כישוריו הפיזיים המילוי הדרושים בסצנות הפעולה הם נתונים בספק. ציחצוח הלשונות כאן מהדהד הרבה יותר מציחצוח-החרבות, והערויות הארסיות של פולנסקי על בני מינו חשובות יותר מן המיבנה של הסיפור או ההסתברות של

וולטר מתאו וכריס קמפיון — הערות ארסיות

הדמויות המופיעות בסרט רב-פעילות זה. בקיצור, זה אחד מאותם הסרטים אשר בהם צריך להסתכל כל הזמן לפניות האפלות כדי ליהנות. כי הבימאי עצמו זילזל בגאווה רבה בכל מה שמתרחש במרכז הסיפור. אפשר לומר שזה מחווה אישית של הבימאי היהודי-הפולני לראול ואלט ול'אק טורנר, ומי שרוצה יכול להאמין לו שהתכוון לעשות סרט מבדר ותו לא. בסופו של דבר, מה שמבדר כאן, אלה הן דווקא ההערות בצד, ולא הסיפור באמצע.

כתוב

עליהם בעיתון

צביטה בלב (צרבת) (אורלן, תל-אביב, ארצות-הברית) — זה אחד מאותם הסרטים האופנתיים שחייבים להצליח, משום שכל מה שמרכיב אותם נודף ריח של להיט. הסרט מבוסס על סיפורה האוטוביוגרפי של נורה עפרון, סופרת ותסריטאית יהודיה אשר חשפה את פרשת נישואי-הבוסר שלה לעיתונאי קארל ברנסטין, זה הידוע מפרשת ואטרגייט. כלומר, מדובר בשני אנשים חריפים, שהשיחות ביניהם אינן יכולות להיות פחות ממבריקות. הבימאי הוא מייק ניקולס, אשר רכש את תהילתו בברודוויי ואחר כך בהוליווד, דווקא בנושאים מן הסוג הזה, בהם אינטלקטואלים זוהרים המתנצחים ביניהם להנאת הקהל.

אם לא די בכל זה, העמידו מפיקי הסרט, לשני התפקידים הראשיים, שתיים מן הפרות הקדושות של הוליווד, מריל סטרייט בדמות נורה (ששמה בסרט שונה) וג'ק ניקולסון כבעלה, נו, עם ליהוק כזה אין שום אפשרות סבירה שהמבצע ייכשל.

כך לפחות מותר להניח, עד שהולכים לראות את הסרט, ואז מסתבר שבקולנוע אחד ועוד אחד ועוד אחד אינם בהכרח שלוש. לעיתים הם עדיין רק אחד. כך קורה שחומר נפץ דרמאטי, לכאורה, הופך למעין טור רכילות מלא ודחוס מיספוטסים, כאשר מרוב פחד שהדמיון לדמויות האמיתיות יהיה גדול מדי (ואז, מי יודע, אולי תהיה עילה לתביעות

ניקולסון וסטרייט — פיטפוטרי רכילות

מיספוטיות). מבקשים מסטרייט לגלם את סטרייט ומניקולסון לגלם את ניקולסון. השניים עושים זאת בצורה משביתת-רצון בהחלט, אבל מאחר ולא היו נשואים אף פעם זה לזה, ואין זה הסיפור שלהם, קשה להם באמת לספק יותר מן המניירות הקבועות שלהם.

לומר שאף אחד מהם אינו נראה כמו צמד האינטלקטואלים היהודים שהם צריכים להיות, לפי התסריט, זה מיותר בהחלט.